

Det oändliga examensarbetet

**Analys av faktorer som påverkar om ett
examensarbete vid jägmästarutbildningen blir
slutfört eller inte**

*The never-ending thesis
Analysis of factors influencing thesis completion*

Ola Lindroos

Arbetsrapport 191 2007

SVERIGES LANTBRUKSUNIVERSITET
Institutionen för skoglig resurshushållning
S-901 83 UMEÅ
Tfn: 018-671000

ISSN 1401-1204
ISRN SLU-SRG--AR—191--SE

Förord

Denna rapport utgör slutredovisningen av projektarbetet för Pedagogisk grundkurs steg 3. Projektarbetet motsvarar två veckors heltidsarbete.

Jag vill särskilt tacka Annica Kaljevic som hjälpte till med registeruttaget ur Ladok, samt Camilla Wikenros och Laine Strömberg som bidrog med värdefulla kommentarer på en tidigare version av rapporten. De intervjuade personerna tackas för att ni tog er tid och bidrog till arbetet med era värdefulla uppgifter. Dessutom vill jag tacka alla andra som på olika sätt bidragit till ett lika utmanande som angeläget projekt.

Umeå 2007-12-04,

Ola Lindroos

Sammanfattning

Ett slutfört examensarbete är en förutsättning för en kandidat- och magisterexamen. Examensarbeten som inte slutförs får följaktligen allvarliga konsekvenser för både studenter och universitet och det är därför viktigt att så många som möjligt slutförs. I denna rapport kvantifieras andelen examensarbeten som inte slutförs genom registerstudier och genom intervjustudier analyseras faktorer som kan bidra till detta. Även om det empiriska materialet härrör från examensarbeten vid Institutionen för skoglig resurshushållning, är diskussionen kring åtgärder för att öka andelen slutförda examensarbeten av mer generell karaktär.

Trettiofyra procent av de 95 examensarbetena som påbörjades under höstterminen 1999 till och med höstterminen 2006 hade inte avslutats. Av examensarbeten påbörjade före 2006 hade 16% inte avslutats. Om denna andel är representativ för hela fakultetens slutliga bortfallet innebär det att maximalt 84% av studenterna kan slutföra utbildningen och ta ut examen. Vidare visar statistiken att 75% av de slutförda examensarbeten tar längre tid än stipulerat.

De viktigaste inverkanfaktorerna som fördes fram i intervjuerna var handledarens engagemang och studentens kompetens. Att studenten blir anställd innan examensarbetet avslutats ansågs också viktigt, men påpekades vara ett symptom av att arbetet inte blir färdigt i tid.

Den enskilt viktigaste framgångsvariabeln anses vara att tillse att examensarbetena blir färdiga i tid. Att kvantitativt tvingas begränsa en kvalitativ uppgift är dock inte helt lätt och ett återkommande dilemma i utbildningssammanhang. Störst potential tros finnas i olika strukturella förändringar både i utbildningen och i handledning av examensarbeten. Eftersom universitetsutbildning grundar sig på studentens vilja att genomgå utbildningen är det också av högsta relevans att utvärdera hur olika åtgärder påverkar studentens motivation till att slutföra examensarbetet.

På institutionsnivå anses det framförallt vara försöksplansseminarierna och uppföljning av examensarbetenas tidsomfattning som anses ha god potential, då det med enkla medel skapas strukturer för att både direkt och långsiktig normalisera examensarbetsförfarandet samt upptäcka fall då behov av stöd förekommer.

Summary

A completed thesis is a prerequisite for a bachelor and a master's degree. Non-completion has therefore serious consequences for both students and university. In this report, the frequency of non-completion is quantified through register analysis and contributing factors are analysed through interviews. Even though the empirical material originates from the Department of forest resource management, the discussion of measures for increasing successful completion is more general in nature.

Thirty-four percent of the 95 theses started between the fall semester of 1999 and the fall semester of 2006 were not completed. Of the theses started before 2006, 16% were not completed. If this share is representative for the faculty, it implies that only 84% of the students can graduate. Furthermore, 75% of the completed theses were not ready on time.

According to the interviews, the most important influencing factors for successful completion were supervisor engagement and student competence. That students are employed before the theses are completed was also considered important, but was pointed out to be a symptom of theses not being completed on time.

Keeping to the allotted time frame is considered the most important success variable for the completion of theses. To reach a high quality result within a limited time frame is, however, not easy and a dilemma in education. The greatest potential for improving this situation is in different kind of structural changes, both in the education program and in the supervision of theses. Since the higher education is based on the student's free will to participate, it is of high relevance to consider how different measures influence the student's motivation to complete the thesis.

Two factors are considered to have the greatest improvement potential at the department level: thesis planning seminars early in the thesis work and evaluations of the theses' duration time. These simple measures create structures that both on the short and long term standardise the supervision of theses and discover cases in which extra support is needed.

Innehållsförteckning

Förord	3
Sammanfattning	4
Summary	5
Innehållsförteckning	6
1. Bakgrund	7
2. Metod	9
2.1 Registerstudie	9
2.2 Intervjuer	9
3. Resultat	11
3.1 Registerstatistik	11
3.2 Studentintervjuer	12
3.3 Handedarintervju	14
4. Diskussion	17
4.1 Generella resultat	17
4.2 Motivation	18
4.3 Strukturella åtgärder	20
5. Slutsatser	22
Referenser	23
Bilaga 1. Intervjufrågor	25

1. Bakgrund

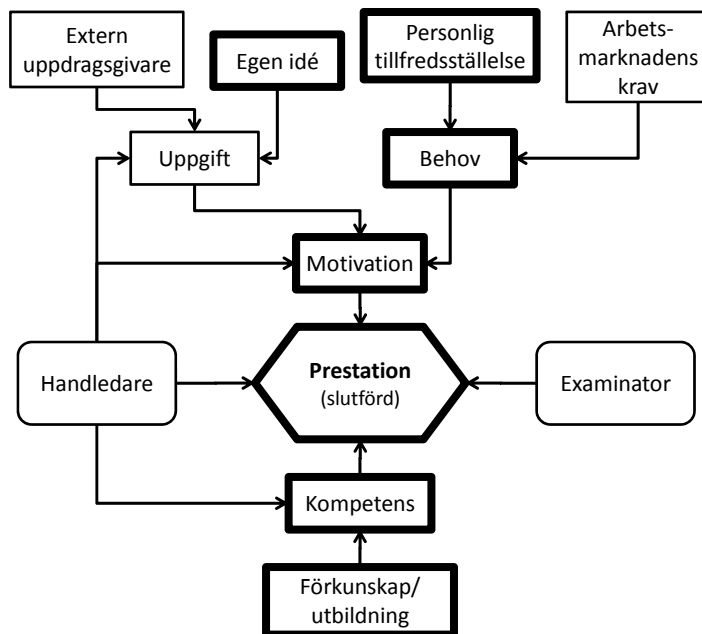
Universitetet har ett utbildningsuppdrag från regeringen, vilket fördelas mellan fakulteter och utbildningar och mäts i antal studenter utexaminerade från programutbildningar. Institutionens finansiering av utbildningsinsatser regleras direkt av antalet studenter som går utbildningen samt av hur många som slutför densamma (HÅS/HÅP-tilldelning). Institutionens, fakultetens och även universitetets finansiering påverkas indirekt genom att vid medelstilldelningen på lång sikt tas hänsyn till tidigare prestationer, vilket bland annat mäts i form av utexaminerade programstudenter. Utan ett slutfört examensarbete kan inte en student på kandidat- eller magisternivå utexamineras. Utöver finansieringsbortfallet tillkommer kostnaden för all den tid och engagemang som handledare och administrativ personal lägger ned på examensarbeten som inte slutförs och därmed inte ersätts till fullo.

För studentens del innebär att examensarbetet inte slutförs i tid att den privata ekonomin drabbas, eftersom möjligheterna till att få studiemedel är baserade på prestation (dvs till exempel godkänt examensarbete) och dessutom begränsad i tidsomfattning. Mot slutet av jägmästarutbildningen eller den skogliga magisterutbildningen återstår inte mycket tid av den tillåtna studiemedelsperioden. Utöver de direkta ekonomiska innebörderna innebär ett oavslutat examensarbete att examen inte kan tas ut, vilket kan försvåra för studenten att hitta anställning. Dessutom kan det oavslutade arbetet innebära känslor av misslyckande.

En tidigare utvärdering av slutförda examensarbeten vid Institutionen för skoglig resurshushållning fann att studenterna gav handledarna högt betyg, men att 76% av arbetena tog mer än de 20 stipulerade veckorna att utföra (Backéus 2003). Studien inkluderade inte studenter som inte hade slutfört sina examensarbeten och generellt saknas kunskap om denna grupp studenter samt orsakerna till att arbetena inte slutförs. Detta arbete syftar därför till att undersöka ett antal faktorer som antas medverka till att examensarbeten inom jägmästar- och den skogliga magisterutbildningen inte slutförs. I resterande del av rapporten kommer jägmästarutbildningen att användas för att beteckna de två examina. Dessutom kommer examensarbete användas som synonym till D-uppsats, eftersom examensarbeten på den nivån är absolut övervägande vid institutionen.

Genom att få kännedom om inflytelserika faktorer kan lämpliga åtgärder vidtas för att öka andelen slutförda examensarbeten. Faktorerna ordnades enligt den för ändamålet skapade konceptuella modellen i Figur 1 för att ge en utgångspunkt för faktorernas inbördes relation. I modellen framgår att om prestationen (dvs i detta fall examensarbetet) slutförs beror på studentens motivation och kompetens. Handledaren inverkar på båda dessa faktorer och inverkar dessutom på om prestationen blir slutförd genom att bestämma kravnivån på prestationen. Examinatören påverkar på samma sätt kravnivån. Studentens motivation inför uppgiften anses bero dels på hur engagerande uppgiften upplevs och dels på studentens personliga behov. Uppgiftens ursprung tros vara en viktig faktor i studentens engagemang i uppgiften och därmed i att slutföra prestationen. De personliga behoven kan grovt delas upp i studentens personliga tillfredsställelse med att slutföra uppgiften och i den externa påtryckningen som utövas av anställningsmöjligheter och om till exempel arbetsgivare kräver att examensarbete är slutfört och examen är uttagen innan en anställning blir aktuell.

Det empiriska materialet i denna studie fokuserar på examensarbeten som har påbörjats och slutförts vid Institutionen för skoglig resurshushållning, men diskussionen kring åtgärder för att öka andelen slutförda examensarbeten är av mer generell karaktär.

Figur 1. Konceptuell modell över faktorer som påverkar studentens slutförande av examensarbetet (Prestation). Fält med fet kantlinje indikerar att det är faktorer som direkt eller indirekt är relaterade till studenten. Fält med tunn kantlinje indikerar faktorer som är föga relaterade till studenten.
Figure 1. Conceptual model over factors that influence whether or not a student completes the master thesis. Fields with thick lines indicate factors direct or indirectly related to the student. Fields with thin lines indicate factors not related to the student.

2. Metod

Den metod som nyttjades hade karaktären av en fallstudie, vilket är lämpligt när man har ett problemområde som är tämligen okänt (Eriksson och Wiedersheim-Paul 2001). Till nackdelarna med fallstudier hör trovärdigheten i de generaliseringar som man kan eller måste göra från resultaten (Denscombe 2000). I denna explorativa fallstudie kombinerades registerstudier med intervjuer.

2.1 Registerstudie

Registerstudien genomfördes för att nivålägga problemet, dvs kvantifiera andelen ej avslutade examensarbeten vid institutionen. Examensarbeten (dvs kurskod som börjar med EX) som i Ladok hade registrerats som påbörjade under perioden höstterminen (HT) 1999 till och med 2007-10-15 på Institutionen för skoglig resurshushållning analyserades med avseende på om de var avslutade, antal terminer som avslutade examensarbeten pågick samt studenternas fördelning på kön och ålder. För analysen av tidsåtgång omfördes datumet för godkännanderegistreringen i Ladok till termin. Av praktiska skäl användes kalenderhalvår och inte de av universitetet definierade terminsgränserna. Vårtermin (VT) bestod följaktligen av perioden 1 januari- 31 juni och hösttermin av perioden 1 juli – 31 december. Det kunde därmed som mest skilja ett halvår mellan två examensarbeten som påbörjades (eller slutfördes) samma termin. Eftersom ett examensarbete oftast omfattar en termins arbetsinsats (20 veckor) pågår i normalfallet ett examensarbete under två terminsperioder enligt dessa definitioner, även om det håller tidsramen. I analyserna ansågs därför att den normala tidsramen för att slutföra ett examensarbete var två eller färre terminer. Examensarbeten som påbörjats under år 2007 exkluderades följaktligen från analyserna av examensarbeten som borde ha avslutats.

2.2 Intervjuer

Vid intervjuer är valet av källor är mycket viktigt. Ofta kan några få väl valda källor ge bättre information än många dåligt valda (Trost 1993). Kvalité är således viktigt i urvalet. Det finns därför två frågor som man måste ställa sig när man överväger att använda intervjuer: 1) behöver studien den detaljerade information som intervjuer ger; 2) är det klokt att förlita sig på information från ett litet antal källor (Denscombe 2000). Intervjuer baserar sig på informanternas uppfattning av hur den efterfrågade verkligheten förhåller sig. Uppfattningen kan antas vara baserat på egna erfarenheter och omgivningens preferenser och uppfattningar. Generaliserbarheten för övriga delar av populationen är därmed en av intervjumetodikens svaga punkter. Eftersom studien var starkt tidsbegränsad i sin omfattning och information inte ansågs kunna införskaffas på annat håll på grund av sin explorativa karaktär valdes intervjuer trots sina begränsningar.

Forskningsintervjuer kan delas in i tre olika typer: strukturerade-, semistrukturerade- och ostrukturerade intervjuer (Denscombe 2000). Den strukturerade intervjun kan liknas vid ett frågeformulär som skall besvaras. I den semistrukturerade intervjun har man en lista med ämnen som ska avhandlas och frågor som skall besvaras, men ordningsföljden är flexibel och fokus ligger på den intervjuade som får utveckla sina tankar kring frågorna. I den ostrukturerade intervjun introducerar man ett ämne eller en fråga och låter den intervjuade helt fritt utveckla sina tankar. Eftersom studien var starkt tidsbegränsad och en del av

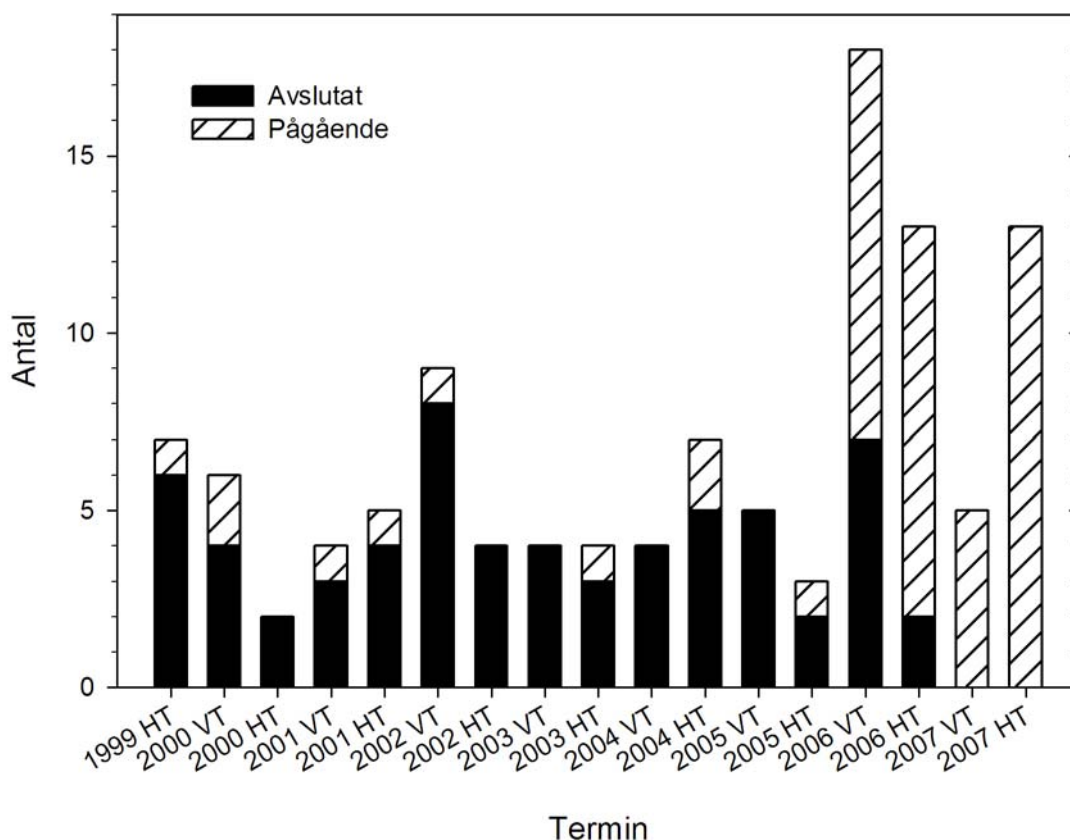
intervjuerna förutsattes komma att ske via telefon valdes huvudsakligen strukturerade intervjuer, men där den intervjuade tilläts utveckla sina egna tankar.

Av de studenter som hade påbörjat examensarbetet under år 2006, men som i registerstudien inte hade slutfört arbetet, valdes en man och en kvinna ut för telefonintervjuer. En handledare vid institutionen intervjuades öga mot öga. Handledaren valdes ut baserat på dennes stora erfarenhet av både avslutade och oavslutade examensarbete samt på dennes goda insyn i övriga delar av jägmästarutbildningen. Studenter och handledare valdes oberoende av varandra, och urvalet resulterade i att det för ingen av studenterna var handledaren som handledde deras examensarbeten. Antalet respondenter var tvunget att kraftigt begränsas för att rymmas inom detta arbetes tidsram. Studenter prioriterades i intervjuandet, eftersom en student oftast endast har erfarenhet av en handledare medan en handledare ofta har erfarenhet av ett flertal studenter. Intervjufrågorna (Bilaga 1) var halvstrukturerade och byggde på den konceptuella modell över faktorer som påverkar examensarbetets slutförande som presenteras i Figur 1.

3. Resultat

3.1 Registerstatistik

Under perioden HT 1999 – 2007-10-15 påbörjades 113 examensarbeten vid Institutionen för skoglig resurshushållning, varav 18 stycken påbörjades under år 2007. Medelantalet påbörjade examensarbeten var 6,6 stycken per termin, med en kraftig ökning de sista två åren (Figur 2). Anledningen till den kraftiga ökningen kan troligtvis härledas till att institutionen utökades med den skogsteknologiska forskargruppen den 1:a januari 2006. Skogsteknologigruppen har traditionellt haft en stor andel undervisning och handledning av examensarbeten även vid sin tidigare institutionstillhörighet.

Figur 2. Antal inregistrerade examensarbetare per termin fördelat på avslutade och pågående examensarbeten (HT = hösttermin, VT= vårtermin).

Figure 2. Number of registered master thesis per semester, for both completed and on-going (HT = fall semester, VT = spring semester).

Femtio av de påbörjade examensarbetena var inte avslutade, varav 36% utgjordes av arbeten som fortfarande befann sig inom den tillåtna tidsperioden (dvs var påbörjade under år 2007) (Figur 2). Med dessa exkluderade hade en tredjedel av examensarbetena inte rapporterats som slutförda vid tidpunkten för registeruttaget (2007-10-15) (Tabell 1). När även examensarbeten påbörjade år 2006 exkluderades var 16% av examensarbetena inte rapporterade som slutförda.

En fjärdedel av de påbörjade examensarbetena slutfördes i tid (max två terminer), medan 41% av examensarbetena var försenade. Merparten av de försenade arbetena hade dragit över en termin. För de 63 avslutade examensarbetena hade det i genomsnitt tagit 3,0 terminer att slutföra arbetet.

Tabell 1. Fördelning av tidsåtgång för att avsluta examensarbeten påbörjade under perioden HT 1999 – HT 2006 (enligt Ladok-uttag 2007-10-15)

Table 1. Master's thesis initiated between fall semester 1999 and fall semester 2006 distributed over number of semesters required to finish the work (according to register excerpt from 2007-10-15)

Tidsåtgång (Antal terminer)	Examensarbeten	
	Antal	Andel (%)
1	8	8
2	17	17
3	25	26
4	10	11
5	1	1
7	1	1
10	1	1
11	1	1
Pågående	32	34
Totalt	95	100

Av de studenter som hade avslutat examensarbetena var 14% kvinnor och 86% män. Motsvarande fördelning för de 32 som borde ha men inte hade avslutat examensarbetena var snarlik, med 22% kvinnor och 78% män. Medelåldern var i det närmaste identisk för de som hade slutfört examensarbetet (27,7 år) jämfört med de som borde ha slutfört det (27,6 år) med endast marginell skillnad mellan kvinnor och män.

3.2 Studentintervjuer

3.2.1 Arbetsmarknaden och dess krav

En av studenterna ansåg att det är lättare att bli anställd om examensarbetet var avslutat och examen uttagen. Båda studenterna trodde att om det finns gott om anställningsmöjligheter så är arbetsgivarna inte lika nogräknade med om examensarbetet är avslutat. Samtidigt trodde de att om en anställning påbörjas så är det inte lika viktigt för studenten att avsluta examensarbetet.

De två studerande hade båda arbete inom skogsnäringen, varav den ena inte hade upplevt att det ofullbordade examensarbetet hade varit ett hinder i anställningsprocessen. Den andra hade sökt ett vikariat, men när tjänsten tilldelades gjordes den om till en projektanställning. Studenten tolkade det som om det gjordes på grund av att examensarbetet inte var slutfört, eller kanske snarare på grund av att studierna inte var slutförda. Den ena studenten kände till arbetsgivare som försökte bidra till att

examensarbeten slutfördes under anställning genom att ställa krav på att det avslutas inom viss tid. Den andra studenten hade inte uppfattningen att arbetsgivare inom skogsnäringen var nogräknade med om utbildningen var formellt avslutad eller ej, men kände till andra branscher där det var ett absolut krav för att en person ens skulle övervägas i rekryteringsprocessen.

3.2.2 Förkunskap och utbildning

Den ena studenten ansåg att den tidigare delen av utbildningen hade gett förkunskaper och lämpliga förberedelser inför examensarbetet. Den andra studenten menade att det hade varit för mycket grupparbeten tidigare i studierna. Mer eget arbete med högre krav i form av till exempel en C-uppsats efterlystes som lämplig förberedelse för examensarbetet.

3.2.3 Handledare

Båda studenterna var övertygade om att handledaren har en viktig roll i om examensarbeten slutförs eller inte. Faktorer som lyftes fram var att handledaren har en viktig roll som stödperson, men också påtryckare. Att kunna motivera studenten anses också som en viktig egenskap, likväl som ett högt engagemang bidrar mycket i form av snabb respons på frågor och rättningar av manus. Den ena av studenterna trodde att om kraven från handledaren är för höga så är risken stor att examensarbetet inte slutförs, men trodde att studenten också har möjlighet att påverka kravnivån genom dialog med handledaren. Den andra studenten ansåg inte att höga krav från handledaren nödvändigtvis var negativt för examensarbetets slutförande, så länge kraven stod i rimlig proportion till handledarens motivationsförmåga och engagemang i examensarbetet.

3.2.4 Examinator

Studenterna ansåg att om examensarbetet väl hade kommit så långt som till examination så inverkar examinatorns krav inte särskilt mycket på om examensarbeten slutförs. De ansåg att handledarens roll var betydligt större än examinatorns.

3.2.5 Uppgiftens ursprung

Den ena studenten trodde inte att uppgiftens ursprung var relevant för om examensarbetet slutförs eller inte. Det väsentliga ansågs vara att studenterna tycker att uppgifterna är intressanta och motiverande. Den andra studenten visste inte hur uppgiftens ursprung påverkar slutförandet.

3.2.6 Studentens motivation

Studenterna ansåg att studentens motivation har en mycket stor roll i om examensarbetet slutförs. Den ena studenten trodde att ju högre motivationen är desto större sannolikhet är det att arbetet slutförs. Denna student trodde också att det som motiverar studenter är att de känner (engagemang) för examensarbetet och/eller att de har ett personligt behov av att slutföra påbörjade projekt. Den andra studenten ansåg att det som motiverar studenten att slutföra arbetet är målsättningen att slutföra utbildningen och därmed kunna ta ut examen.

3.2.7 Vanligaste anledningen

Den ena studenten trodde både initialt och i intervjuens slutskede att den vanligaste anledningen till att examensarbeten inte slutförs är att studenterna får arbete. Den andra studenten ansåg initialt att det var bristfällig handledarrespons, och då framförallt långsamma rättningar av manus, som var den vanligaste anledningen till att examensarbeten inte slutförs. I intervjuens slutskede ansågs studentens motivation i kombination med handledaren motivationsförmåga vara den viktigaste anledningen.

3.2.8 Rekommendationer

Den ena studenten rekommenderade en övre gräns för antalet examensarbetare som en person får handleda samtidigt, med motivationen att det skulle minska problemet med handledares tidsbrist för tillräckligt engagemang i examensarbeten. Den andra rekommendationen var att instifta en övre gräns för handledarens rättnings- och responstid gentemot studenten som genomför examensarbetet. Insatsen skulle syfta till att förbättra kommunikationen mellan student och handledare och underlätta arbetsplaneringen (och minska ovissheten) för studenten. Den andra studenten hade inga konkreta rekommendationer.

3.3 Handledarintervju

3.3.1 Arbetsmarknaden och dess krav

Handledaren trodde att om studenten har svårt att få arbete så läggs troligtvis mer tid på examensarbetet i väntan på en anställning. Handledaren påpekade dock att arbetsmarknadssituationen endast är en viktig faktor i sammanhanget eftersom examensarbetena inte blir färdiga i tid. Under förseningstiden är det stor risk att studenten börjar söka arbete. Om examensarbetena skulle bli avslutade inom den avsatta tiden (en termin) så skulle det troligtvis vara betydligt mindre problem med att studenter blir anställda innan arbetena är avslutade enligt handledaren.

Handledaren kände till att anställningar, främst på större företag, hade anpassats för att möjliggöra att examensarbetet slutfördes, bland annat genom att acceptera sådana insatser på arbetstid.

3.3.2 Förkunskap och utbildning

Handledaren ansåg att studenterna hade goda ämneskunskaper inför examensarbetet, men att de var mindre förberedda inför uppgiften att skriva en större rapport. De hade enligt handledaren god vana av att muntligen framföra arbeten och att göra mindre skriftliga uppsatser, men skulle behöva mer skrivträning under det tredje studieåret.

3.3.3 Handledare

Handledaren ansåg att handledare i väldigt stor omfattning påverkade huruvida ett examensarbete slutfördes. I en fjärdedel av fallen ansågs ej avslutade examensarbeten bero på studenten och i tre fjärdedelar på handledaren. Den viktigaste påverkan som handledaren ansågs ha var i att begränsa arbetsmängden i examensarbetet. Därefter kom engagemanget i examensarbetet, men med en brasklapp om att det var för mycket fokus på kollegialt samtal mellan handledare och student och för lite fokus på arbetsledning. Detta tror handledaren bottenar i att handledarna förväntar sig att studenterna håller en högre mognadsnivå än de gör. Handledare borde därför ha större fokus på att få studenter att hålla uppgjorda tidsplaner än i dagsläget. På tredje plats kom handledarens förmåga att

motivera studenterna under examensarbetet. Den fjärde viktigaste påverkansfaktorn var handledarens krav, vilka ansågs vara betydligt högre än på övriga utbildningsmoment. Handledaren menade att nivån för godkännande av ett examensarbete låg på ca 80% av full pott, medan nivån för vanliga kurstentamen normalt sett är 60%. Ett examensarbete blir med andra ord inte godkänt med mindre än att det håller betygsnivån Väl godkänd. Detta tror handledaren kan vara svårt att förstå för studenterna. Handledaren uppgav höga ambitioner hos handledarna som orsak till de höga kraven. Ambitionerna ansågs härstamma från: 1) att examensarbetena håller samma format som handledarnas eget viktigaste prestationsmål, nämligen vetenskapliga artiklar och rapporter, och att ambitionerna därför nivåställs utifrån forskarsamhällets prestationsambitioner i stället för utbildningsambitioner; 2) att examensarbeten ofta utgör själva grundarbetet för den forskande handledaren och att examensarbetet och/eller resultaten sedan omvandlas eller utvecklas till vetenskapliga artiklar.

3.3.4 Examinator

Handledaren trodde att examinatorns krav har liten inverkan i om examensarbetet blir avslutat eller inte jämfört med handledarens krav. Om examensarbetet har gått så långt som till examination så tros inte studenten avskräckas av examinatorns krav. Handledaren påpekar dock att examinationsdelen tar betydligt längre tid än väntat, ca 1 månad från inlämning till godkänd examination.

3.3.5 Uppgiftens ursprung

Handledaren trodde inte att uppgiftens ursprung automatiskt påverkar om examensarbetet slutförs eller inte. Det som anses vara av vikt är att studenten ser användbarheten av arbetet och att resultaten efterfrågas. Detta tros vara tydligast om arbetet är initierat och beställt av en extern uppdragsgivare.

3.3.6 Studentens motivation

Handledaren såg ingen uppenbar koppling mellan studentens motivationsnivå och om examensarbetet blir avslutat eller inte. Ambitionsnivån påtalas här vara en viktig faktor och på många sätt närbesläktad med motivationen. En hög motivationsnivå och ambitionsnivå innebär inte nödvändigtvis att arbetet avslutas i tid även om arbetsinsatsen är hög, eftersom arbetets omfattning och noggrannhetsgrad kan göra att arbetet drar ut på tiden. Tvärt om kan en låg motivations- och ambitionsnivå innebära att studenten gör minsta möjliga insats på kortast möjliga tid och därmed blir klar i tid. Handledaren tror att det som främst motiverar studenten att slutföra arbetet är att examensarbetet är efterfrågan, det vill säga en part som fordrar och inväntar resultaten.

3.3.7 Vanligaste anledningen

Initialt ansåg handledaren att den vanligaste anledningen till att examensarbeten inte slutförs är att studenten blir anställd. Vid efterföljande frågor om arbetsmarknadens inverkan fortsatte dock resonemanget och handledaren påpekade att anställningen inte skulle vara ett problem om examensarbetet blev slutfört i tid, det vill säga på en termin. I intervjuens slutskede påpekades detta igen, och handledaren menade då att det finns fyra orsaker som bidrar till att examensarbetena inte blir slutförda i tid, nämligen att 1) handledarnas ambitioner är för höga; 2) handledarna agerar mer som kollegor än arbetsledare/chef och anstränger sig därför inte tillräckligt för att se till att tidsplanen hålls; 3) studenterna inte är tillräckligt förberedda/kompetenta på att skriva rapporter av examensarbetets omfattning; 4) den externa beställaren kan inte leverera indata till examensarbetet i den omfattning och inom den tidsram som är nödvändig och som ofta har

avtalats. Detta skapar fördröjning i arbetet, frustration hos studenten och försvårar ofta kommunikationen mellan student och beställande part.

3.3.8 Rekommendationer

Handledaren rekommenderade att det ges tydligare begränsningar i arbetsomfattning vid externt beställda examensarbeten, där insatsen kräver information både gentemot handledare och gentemot beställande part. Dessutom förespråkades insatser som premierar ett större handledarengagemang för examensarbetets fortskridande. Slutligen rekommenderades insatser som ger studenterna större skrivvana i utbildningen som föregår examensarbetet.

4. Diskussion

4.1 Generella resultat

Registeranalyserna visade att 16% av de som påbörjade examensarbetet vid institutionen före 2006 inte hade slutfört det. Om denna andel är representativ för hela fakulteten innebär det att maximalt 84% av studenterna kan slutföra utbildningen och ta ut examen. För att universitets utbildningsuppdrag skall uppfyllas krävs följaktligen ett överintag i minst motsvarande omfattning utöver de avhopp som sker fram till examensarbetet. Vidare visar statistiken att de flesta slutförda examensarbeten tar längre tid än stipulerat. Resultaten indikerar att om arbetena inte är slutförda inom tre terminer så talar oddsen mot att det slutförs över huvud taget. Även Backéus (2003) fann att förseningar var mycket vanliga, då endast 24% av examensarbetena avslutades inom 20 veckor. I Backéus (2003) studie angavs i nästan hälften av fallen att förseningen berodde på att studenterna läste andra kurser parallellt med examensarbetandet, 5% angav långsam respons från handledaren i rättningsprocessen medan den återstående knappa hälften angav att bland annat otillräcklig avgränsning av arbetet, påbörjad anställning och egen slöhet var anledningen till förseningen. Att studenterna blir anställda och därför inte slutför examensarbetet var en faktor som ofta påtalades i intervjuerna och som inför denna studie upplevdes som en huvudorsak. Som den intervjuade handledaren påpekar är dock det faktum att studenterna får jobb bara symptomen av problemet att examensarbetena inte slutförs i tid – inte anledningen till problemet! Om examensarbetet inte slutförs är den logiska och rationella utvecklingen att studenten börjar söka arbete, särskilt som studenten slutligen kommer att vara utan den inkomst i form av studiemedel som kunde erhållas under den stipulerade studietiden. För att öka andelen slutförda examensarbeten bör fokus därför vara på åtgärder som minskar tiden det tar att slutföra examensarbeten, med målsättningen att det inte skall ta mer än en termin. Att kräva hårdare krav av skogsnäringen vid anställningar skulle inte åtgärda huvudproblemet.

Samtliga intervjuade var samstämmiga om att handledaren spelar en ytterst viktig roll för huruvida ett examensarbete slutförs eller inte. Ironiskt nog finns det inte, såvitt författaren känner till, någon formell eller informell utbildning eller kravspecifikation för varken handledare eller examensarbeten. Detta faktum gör examensarbetet mycket godtyckligt med avseende på handledningsformer, arbetsomfattning, krav och ambitioner. Detsamma gäller överensstämmandet mellan examinatorers krav och handledares krav. Symptomatiskt nog efterlyser en av de intervjuade studenterna en övre begränsning av antalet examensarbeten som en person får handleda samtidigt. De höga ambitionerna hos handledare och de bakomliggande orsakerna lyftes fram av den intervjuade handledaren, och det kan starkt ifrågasättas om det är rimligt att individuella handledares forskningsambitioner skall kunna få gå ut över studenternas examensarbeten i dagens okontrollerade former. Givetvis är det önskvärt att examensarbeten håller hög kvalitet och att handledare skall kunna nyttja examensarbeten i sin forskning, eftersom både student och handledare har mycket att vinna på detta. Det är dock viktigt att det säkerställs att det rör sig om en utbildningssituation och att det är studentens inläring och rimliga prestation som är den odiskutabla huvudmålsättningen. I dagsläget saknas det, såvitt författaren känner till, lämpliga rutiner för att säkerställa att studentens intressen tillvaratas under examensarbetet. Att kursplaner för examensarbeten nyligen har upprättats (Anon 2007b) ses som en viktig första åtgärd för att likforma examensarbetenas omfattning och innehåll och diskuteras vidare under stycke 4.3. Att likforma de ekonomiska ersättningsformerna och dess nivåer för handledarnas arbetsinsats är ytterligare en viktig åtgärd för att

säkerställa att både studentens och handledarens arbete kan utföras oberoende av forskningsprojekt och annan handledarsysselsättning.

I Backéus studie (2003) angav studenterna att deras kunskap om hur man skriver rapporter och redovisar resultat saknades eller kunde vara bättre inför examensarbetet. I denna studies intervjuer framförs också studenternas bristande förmåga i att skriva, då det påpekades att avsaknaden av träning i akademiskt skrivande i form av uppsatser på lägre nivåer gör att ett examensarbete på D-nivå blir en svårhanterlig uppgift. Den pedagogiska inriktning som i dagsläget är den som förespråkas inom SLU bygger på *constructiv alignment*, det vill säga en harmonisering mellan lärandemål, läraraktivitet och examination (c.f. Biggs 2003). Biggs (2003) påpekar att det är viktigt att examinationen ligger i linje med det lärandemål och den läraraktivitet som har genomsyrat utbildningen under en given kurs. Konceptet med *constructiv alignment* anses dock vara minst lika viktigt även för hela utbildningar. I jägmästarutbildningen finns det uppenbarligen en brist i progressionen och även i harmonisering mellan kurserna på A-C-nivå och examensarbetet på D-nivå både i formen men även i nivån på godkännande. Examensarbetet är ju faktiskt examinationen av hela utbildningen, men verkar i dagsläget inte anamma samma pedagogiska inriktning som återfinns i övriga delar av utbildningen. Detta verkar även vara fallet för andra utbildningar vid SLU (till exempel Agronomutbildningen (Müller 2007)). Omläggningen till Bologna-modellen kan eventuellt innebära ett ökande fokus på uppsatsskrivande innan examensarbetet, men målet med utbildningen bör först och främst beaktas så utbildningsinsatserna och examinationsformerna harmoniserar med målet. Det bör följaktligen utvärderas om ökat uppsatsskrivande överrensstämmer med de övergripande utbildningsmålen för jägmästarutbildningen, eftersom alternativet till att anpassa utbildningen till examinationen givetvis är att anpassa examinationen till utbildningen. Möjligheten att se över examinationsformen alternativt överväga alternativa former på examensarbetet bör således inte glömmas bort i det långsiktiga arbetet med att kvalitetsutveckla utbildningen och att öka andelen utexaminerade studenter.

4.2 Motivation

Eftersom studenten studerar av egen fri vilja kan inte handledare eller någon annan av universitetets personal ålägga eller på annat sätt tvinga studenten att avsluta examensarbetet och att ta ut examen. Utbildningen sker i denna kontext på studentens villkor och grundar sig på dennes vilja att genomgå utbildningen. Följaktligen är studentens motivation av högsta intresse. Studentens motivation fördes i samtliga intervjuer fram som en mycket viktig faktor till om ett examensarbete slutförs. I detta projektarbete har motivation dock behandlats mycket kategoriskt, vilket fördes fram bland annat i intervjun med handledaren som även introducerade studentens ambition i samma kontext. På grund av detta arbetes ringa omfattning är det tvunget att kraftigt begränsa diskussionen, men det anses ändå nödvändigt att utveckla motivationsbegreppet och dess praktiska innebörd något. I en lärandesituation finns det fyra former av motivation, nämligen den yttre, inneboende och sociala motivation samt prestationsmotivation (Biggs 2003). I den yttre motivationen ligger fokus på resultatet av ansträngningen, vilket kan vara materiella eller immateriella belöningar eller straff. Den inneboende motivationen närms av ett inre behov av att fullfölja den aktuella uppgiften, vilket ofta i lärosammanhang förknippas med en existerande eller nyväckt nyfikenhet. Den sociala motivationen närms av omgivningens och samhällets förväntningar, medan prestationsmotivationen närms av ett

behov att lyckas och att prestera bättre än andra. Hos de flesta personer och i de flesta situationer samverkar troligtvis ett flertal av motivationsfaktorer, men ofta är det en faktor som är tongivande. Det kan med andra ord vara viktigt att stimulera rätt faktor för att uppnå önskad effekt.

I situationen med att slutföra examensarbetet och därmed i förlängningen ta ut examen är målbilden något tvetydig. Dels finns en målsättning om att studierna slutförs i tid och dels att studierna skall hålla hög kvalitet. Detta dilemma återfinns generellt i utbildnings-sammanhang då en kvalitativ uppgift måste begränsas kvantitativt. Att studierna slutförs i tid kan stimuleras genom att premiera yttre motivationsfaktorer. Utbildningsministern lanserade idén med en examenspremie till studenter som slutför studierna inom stipulerad tid (Anon. 2007a), vilket i allra högsta grad är en yttre motivationsfaktor. Idén möttes dock av kritik, då en sådan snabbhetspremie anses kunna minska studenternas ambitionsnivå, fördjupa studenternas känsla av misslyckande och inverka till att lärosätenas kvalitetskrav sänks (Bargholtz 2007). Däremot förespråkas en ekonomisk examinationspremie som är oberoende av studietiden, eftersom en sådan skulle visa att det alltid är lönt att avsluta studierna och dessutom vara kvalitetsdrivande (Bargholtz 2007). En ekonomisk premie av det senare slaget till studenter som slutför examensarbeten har dryftats inom institutionen, men ännu inte genomförts. Universitetets ekonomiska premie till institutionerna för avslutade examensarbeten (initierat genom rektorsbeslut 107 2005 (Anon. 2005)) är även det en yttre motivationsfaktor som i detta fall riktar sig till handledarna och deras överordnade. Även i detta fall kan det ifrågasättas hur en sådan premie slår, eftersom den både skulle kunna bidra till att mer arbetstid skulle kunna avsättas till handledning och till att kraven på examensarbetena sänks. En kravsänkning kan ses som positiva i en situation då kraven upplevs som orimligt höga, men kan ha en negativ påverkan om kraven sänks under den önskade kvalitetsnivån.

Ett yttre motivationsgrepp med inslag av sociala faktorer har anammats av ett skogsbolag som årligen beställer examensarbeten vid fakulteten. Företaget har sedan något år rekryterat studenter till de enskilda arbetena på samma sätt som rekryteringar till anställningar. Dessutom skrivs kontrakt med studenten där förväntningar och tidsplan specificeras. En ekonomisk ersättning utbetalas och denna minskar ju mer försenat examensarbetet blir. Denna motivation innehåller samma typ av inslag som det av Bargholtz (2007) kritiserade snabbhetspremierna, men en viktig skillnad är att det i detta fall finns en intresserad och engagerad beställare (det vill säga den sociala delen) vilket borde väga upp de negativa effekterna. Det blir dock i denna situation viktigt att begränsa examensarbetets omfattning så det innebär en rimlig arbetsbörda.

En av de intervjuade studenterna nämner att inom andra branscher är det uteslutet att överväga en person utan slutförd utbildning till en anställning. Detta är en kombination av yttre och social motivationsfaktor för att slutföra examensarbetet, som troligtvis har en stark genomslagskraft. Huruvida arbetsgivare tar hänsyn till slutförd utbildning beror dock troligtvis helt och hållet på tillgång och efterfrågan av lämplig arbetskraft, varför arbetsgivarnas krav anses mycket svårt att påverka. Dessutom angriper ett sådant tillvägagångssätt snarare symptomen än själva problemet (se stycke 4.1 ovan).

4.3 Strukturella åtgärder

Ett alternativ, eller snarare ett komplement, till att påverka motivationen hos de involverade i examensarbeten är att förbättra strukturerna som kringgärdar arbets-situationen. Ett antal lovvärda initiativ finns påbörjade både på institutionen och på fakulteten. På fakultetsnivå har schemaläggningen omstrukturerats så examensarbetet utförs näst sista terminen i stället för den sista. Detta ger studenten bufferttid att under studietiden slutföra försenade examensarbeten samt att ta hand om eventuella långdragna rättningsprocesser. Ett år (dvs höstterminen) innan den schemalagda examensarbets-terminen hålls ett informationsmöte om examensarbete med studenterna. Studenterna får vid mötet i uppgift att själva ta fram uppslag till examensarbeten och presentera dessa vid ytterligare ett förberedande examensarbetsmöte under vårterminen. Vårmetet sker i samband med att företag presenterar de examensarbeten de utlyser. Upptaktsmötena har hållits i denna form sedan 2006 och tanken är att de skall hjälpa studenterna att komma igång med examensarbetena i tid, eftersom framförhållningen uppmuntras på detta sätt (Alanära, pers. komm.). Dessutom ökar möjligheterna till att genomföra fältarbete, eftersom det med framförhållning går att utnyttja sommaren innan examensarbetsterminen.

Ett antal initiativ för att likforma examensarbetena har nyligen genomförts vid fakulteten. Ett studentinriktat instruktionsdokument för examensarbeten vid jägmästarutbildningen (Alanära 2007) har utarbetats. Innehållet utgör grunden för informationsmötena om examensarbeten och finns åtkomligt via internet. Examensarbeten har fram till år 2007 inte riktigt räknats som en kurs på samma sätt som andra kurser i jägmästarutbildningen. Detta förhållningssätt har dock delvis omvärderats, vilket bland annat har resulterat i att kursplaner för examensarbeten (för varje kombination av institution och ämne) har tagits fram och fastställts (se tex Anon 2007b). I arbetet att öka andelen slutförda examensarbeten ses kursplanerna som ett viktigt steg, eftersom de initierar och aktualiserar behovet av att normera och kvantifiera arbetet. Kursplanerna innehåller i och för sig vaga formuleringar som att "Examinatorn godkänner uppsatsen när den motsvarar ställda krav på vetenskaplighet och textbehandling", där det närmaste en kravspecifisering är målet att "...studenten ska kunna skriva en rapport på ett korrekt, välstrukturerat och intresseväckande sätt..." (Anon 2007b). Handledare och examinator förväntas följaktligen fortfarande inneha ett stort mått av intuitiv känsla av var godkäntgränsen för ett examensarbete skall dras. Av intresse i detta sammanhang är arbetet med att anpassa SLUs utbildningar till Bologna-modellen, där ett av stegen är att utarbeta lärandemål och betygskriterier för kurserna. Om även examensarbeten inkluderas i denna process, innebär det att ytterligare likformning borde uppnås eftersom innehåll och omfattning då kommer att behöva genomarbetas på ett strukturerat sätt. Dessutom kommer resultatet att kunna tjäna till tydliga riktlinjer för handledare, examinatorer och inte minst för studenterna.

Som ett komplement till fakultetens instruktionsdokument pågår på institutionen arbete med framtagande av ett instruktionsdokument för examensarbeten, med inriktning mot både studenter och institutionsanställd personal (Wästerlund 2007). Dessutom har upplägget med försöksplansseminarium, vilket under många år har nyttjats inom den skogsteknologiska forskningsgruppen, precis börjat anammats även av andra grupper. Upplägget innebär att studenten cirka fem veckor in på examensarbetet presenterar bakgrund, syfte och metodik för examensarbetet vid ett öppet seminarium. Genom detta får andra handledare och studenter insyn och både handledaren och studenten kan få stöd därigenom. Dessutom hjälper det till att avgränsa och förbättra upplägget på examensarbetet. Både student och handledare får genom detta dessutom ett tydligt första

mål i den ofta segdragna initiala fasen av examensarbetet. Ambitionen hos studierektorn är att försöksplansseminarier skall bli standard på institutionen.

Ytterligare en strukturell förändring är upplägget med Ex-jobbarskolor som under hösten 2007 har startats upp vid institutionen. Skolorna innebär gemensamma möten med handledare och studenter som är igång med examensarbeten, och möjliggör ventilerings- och likformning av arbetsinsatser för både studenter och handledare. Dessutom möjliggörs massinstruktion av formalia till studenter och både formell och informell kompetensutveckling. Denna gruppbyggnad ligger lite i linje med den konstruktion av studentgrupper som i Norge framgångsrikt har använts i examensarbetssammanhang (Dysthe et al 2006). Att under organiserade former låta studenterna använda sig av varandras kritiska förmåga anses värdefullt både för inläringen (Dysthe et al 2006; Elbow & Sorcinelli 2006) och underlättar för handledarna eftersom studentgrupperna fungerade som ett första filter (Dysthe et al 2006). I åtminstone det norska exemplet rörde det sig dock om mastersuppsatser, vilka studenterna har två år på sig att slutföra. Att hinna med ett liknande upplägg under den enda termin som examensarbetet är tänkt att pågå kan bli svårt, men ett alternativ är att studentgrupperna påbörjas redan innan examensarbetet i form av grupper under eventuella tidigare skrivarbeten. Ett närliggande alternativ till ex-jobbarskolorna är att ytterligare omforma examensarbetet till den vanliga kursformen med gemensam start och examinationsdatum, vilket tillämpas inom till exempel vissa sjuksköterskeutbildningar.

Slutligen har institutionen påbörjat arbetet med att bygga upp en databas över påbörjade och avslutade examensarbeten vid institutionen för att möjliggöra uppföljning av examensarbetena på institutionsnivå. Det har tidigare varit svårt få en överblick över antalet påbörjade och andelen slutförda examensarbeten på grund av avsaknaden av uppföljningsrutiner på institutions- och fakultetsnivå. Genom förbättrade uppföljningsrutiner lyfts examensarbetena från att vara en angelägenhet för de enskilda handledarna till att tydligare beröra institutionerna och fakulteten.

5. Slutsatser

Trots att studien har baserats på en intuitiv modell (Fig.1) och ett begränsat intervjuunderlag urskiljs ändå tydliga förbättringsmöjligheter för att öka andelen slutförda examensarbeten vid jägmästarutbildningen. En av nyckelfaktorerna verkar vara att arbetena skall bli färdiga i tid. För att uppnå detta är det viktigt att göra examensarbetet en än mer uttalad och reglerad del av utbildningen än det i dagsläget är. Följaktligen har utbildningsledningen centralt på fakulteten en viktig uppgift, främst i form av att genomdriva strukturella förändringar. Ett antal lovande initiativ riktade mot studenternas prestation har redan påbörjats, medan initiativen riktade mot handledare och examinatoreer främst verkar ha uppkommit genom Bologna-anpassningen av utbildningen. Det anses dock nödvändigt att med aktiva insatser likriktade examensarbetenas omfattning och innehåll, vilket därigenom även kommer att aktualisera behovet av att formalisera och följa upp handledarnas roll. De många lovande åtgärderna som har påbörjats, måste självfallet fullföljas och upprätthållas för att de skall få önskad effekt. Givetvis bör insatserna dessutom regelbundet utvärderas. På institutionsnivå anses det framförallt vara försöksplansseminarierna och uppföljning av examensarbetenas tidsomfattning som anses ha god potential, då det med enkla medel skapas strukturer för att både direkt och långsiktig normalisera examensarbetsförfarandet samt upptäcka fall då behov av stöd förekommer.

Inför fördjupade ansträngningar inom området bör mer djupgående studier genomföras. Dessutom rekommenderas att stöd söks från både den vetenskapliga expertis inom det pedagogiska området som finns på olika universitet runt om i landet och även från andra universitetsutbildningar med praktisk erfarenhet av att kvalitets- och kvantitetsförbättra examensarbeten.

Referenser

- Alanärä, A. 2007. Instruktion för examensarbete på avancerad nivå 30 hp inom jägmästarprogrammet eller magisterexamen. Fakulteten för skogsvetenskap, Sveriges lantbruksuniversitet, Umeå. 29 sid.
- Alanärä, A. personlig kommentar, 2007-10-31. Programstudierektor. Skogsvetenskapliga fakulteten, Sveriges lantbruksuniversitet, SE-901 83 Umeå.
- Anon. 2005. Rektors beslutslista, Beslut 96-108. Sammanträdesdatum 2005-06-08. Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala. 2 sid, (Diarienummer för beslut 107: Dnr SLU ua 12.1-1653/05)
- Anon. 2007a. Examenspremie skall utredas i höst. Universitetslärares nr 12, sid. 18.
- Anon. 2007b. EX0310 Examensarbetet i Skogshushållning vid inst för skoglig resurshushållning, 30 hp. Kursplan, fastställd 2007-06-13 av Programkommitté skog och mark. Sveriges Lantbruksuniversitet. 2 sid.
- Backéus, S. 2003. Utvärdering av examensarbeten vid institutionen för skoglig resurshushållning och geomatik. Projektarbete under Pedagogisk grundkurs. Sveriges lantbruksuniversitet. 11 sid.
- Bargholtz, C. 2007. Ett riktigt dåligt förslag. Universitetslärares nr 14, sid. 28.
- Biggs, J. 2003. Teaching for Quality Learning at University. 2 ed. The Society for Research into Higher Education & Open University Press, Buckingham, Great Britain. 309 p. ISBN 0-335-21169-0
- Denscombe, M. 2000. Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna. Studentlitteratur, Lund. 292 sid.
- Dysthe, O., Samara, O. & Westerheim, K. 2006. Multivoiced supervision of Master's students: a case study of alternative supervision practices in higher education. Studies in Higher education 31(1), sid. 299-318.
- Elbow, P. & Sorcinelli, M.D. 2006. How to enhance learning by using high-stakes and low-stakes writing. In: McKeachie's teaching tips. McKeachie, W.J. & Svinicki, M. 12th edition. Houghton Mifflin Company, Boston, USA. 407 p. Sid. 192-212.
- Eriksson, L. & Wiedersheim-Paul, F. 2001. Att utreda forska och rapportera. Liber Ekonomi, Malmö. 246 sid.
- Müller, C. 2007. Erfarenhet av handledning av examensarbetare vid HUV-Kungsängen. Institutionsuppgift i pedagogisk grundkurs del 3. 9 sid.
- Trost, J. 1993. Kvalitativa intervjuer. Studentlitteratur, Lund. 81 sid.
- Wästerlund, I. 2007. Skrivregler m.m. för examens- och seminariearbeten vid Skoglig resurshushållning (Srh). Institutionen för skoglig resurshushållning, Sveriges lantbruksuniversitet. 8 sid.

Bilaga 1. Intervjufrågor

Vad tror du är den vanligaste anledningen till att examensarbeten inte blir slutförda?

Hur tror du arbetsmarknadssituationen påverkar om examensarbeten blir slutförda?

Har du hört om arbetsgivare som kräver att examensarbetet är slutfört innan anställning eller på annat sätt premierar att det slutförs under anställningen?

-Har du någon personlig erfarenhet av detta?

Hade den tidigare delen av utbildningen gjort dig förberedd och gett förkunskaper som var lämpliga för att genomföra ett examensarbete?

Hur tror du handledaren påverkar om examensarbetet blir slutfört?

Med avseende på dennes engagemang?

Med avseende på dennes motivationsförmåga?

Med avseende på dennes krav?

Hur tror du examinatorns krav påverkar om examensarbetet blir slutfört?

Hur tror du uppgiftens ursprung påverkar om examensarbetet blir slutfört?

Hur tror du studentens motivation påverkar om examensarbetet blir slutfört?

Vad tror du motiverar studenten att slutföra arbetet?

Utifrån det vi har diskuterat i intervjun, har du omvärderat vad du tror är den viktigaste faktorn till att examensarbetet inte slutförs?

Vilka åtgärder skulle du rekommendera för att öka antalet slutförda examensarbeten?